

KRISTINA STALNIONYTĖ

Autorės nuotraukos

Lisabonos katedros tarnautojas, ištraukęs iš dėžės naujutėlį piligrimo pasą, išraitė jame mano vardą, taukštelėjo antspaudą ir palinkėjo sėkmės. Sumokėjusi už paslaugą 3 Eur, 2014 m. rugpjūčio 28 d. trečią kartą tapau Šv. Jokūbo piligrime. Išpėdinau pro Šv. Marijos katedros (*Santa Maria Maior de Lisboa*) duris ir atrėmiau kuprinę į sieną, šalia pirmosios geltonos rodyklės. Šių rodyklių kryptimi keliausiu daugiau nei mėnesį... Koks jis bus, Portugaliskasis kelias į Santjago de Kompostelą?

Ant kuprinės pritvirtinau Jokūbo kriauklę, kurios turinį pernai suvalgiau Santjage švęsdama keturiasdešimties dienų piligrimystę Šiauriniu keliu. Tada lėtai, lėtai, įsiklausydamą į žingsnius, patraukiau į šiaurę. Per mėnesį nupėdinti 640 kilometrų – joks žygdarbis, tad nėra kur skubėti. Kitaip – kokia prasmė keliauti?

Visi keliai šioje Žemėje pilni grožio ir prasmės, tereikia sulėtinti žingsnį ir apsižvalgyti. O Šv. Jokūbo keliai tikrai turi daug istorijų papasakoti, todėl jais žingsniuojau dar lėčiau: noriu klausytis, žvalgytis, uosti, liesti, kad nė

mažiausia smulkmena neliktų nepastebėta, kad nė vienas žingsnis nebūtų žengtas nemačiomis. Tikiu, kad ne tik man, bet ir daugeliui piligrimų Šv. Jokūbo keliai ypatingi, lyg būtų giliai persipynę su jų pačių asmenybe. Jau vien faktas, kad žmogus kartą čia atklydo, kažkaip nepaaiškinamai suriša jį su Keliu. Kelias piligrimui išspaudžia nematomą antspaudą į širdį.

Į Šiaurę

Iš Lisabonos senamiesčio išlydėjo giedri praevių žvilgsniai. Vakarop rodyklės atvedė prie 17 km ilgio Vasko da Gamos tilto per Težo (Tejo) upę. Jo pašonėje ant medinių tiltelių susibūrę žvejai kilo dienos laimikį. Be jų upės krantinėje – nė gyvos dvasios. Temstant po kojomis įžiūrėjau kažką blizgantį – ant lentelių gulėjo sidabrinė grandinė su mergaitės figūra. Užsisėgiau ant kaklo. Nejau tai pirmoji Kelio dovana pirmąją kelionės dieną?

Slenka dienos, judu į Šiaurę. Viena. Lisabonos katedroje į Piligrimų knygą mane įrašęs vyrukas užsiminė, kad tą dieną buvau devintoji, bet kol kas nesutikau nė vieno bendrakeleivio. Paklaususi kelio į artimiausius kaimus, išgirdau: „Labai toli, geriau važiuok taksi...“ arba „Taip toli nenuėisi, važiuok autobusu arba traukiniu“. Šalikelėse stabteli ir automobiliai, kurių vairuotojai geranoriškai siūlosi pavėžėti. Retas supranta mano norą keliauti pėsčiomis, o kai išgirsta, kad einu į Ispaniją, ne vienam atvimpia žandikaulis.

Piligrimai ir piligrimukai

Dar pirmąją kelionės dieną vienoje kaimo tavernoje man buvo išaiškinta, kad aš – netikra piligrimė. „Juk tikrieji piligrimai keliauja į Fatimą!“ – pragydo barmenas. Pasak portugalų, einantieji į Santjągą tėra piligrimukai. Tikrai, dauguma piligrimų iš visų Portugalijos kampų traukia ne į Santjągą, o į Fatimą. Iš Lisabonos į Fatimą – 140 km, kelią rodo mėlynos rodyklės.

Barmenas įtikino. Susidomėjau ir Fatima. Juolab kad iš Lisabonos į Santjągą galima eiti dviem keliais, išsiskiriančiais Santaremo mieste: vienas veda tiesiau, palei Težo upę, o kitas – lanku pro Fatimą. Tiesusis pažymėtas geltonomis rodyklėmis, o vedantysis pro Fatimą – geltonomis ir mėlynomis.

Dangus, saulė ir pomidorai

Penktąją piligrimystės dieną tolumoje išvydau mane atsivejančią gyvą dūšią su kuprine. Dūšia buvo iš Estijos, stipriai nusvilusiu veidu ir rankomis, šlubavo, bet vis tiek kulniavo kur kas greičiau nei aš. Pasirodė ir dingo lyg vaiduoklis...

Labai nesisielojau, nes vienvė kelyje tokia graži. Kur pažvelgsi – daug daug dangaus, daug daug saulės, daug daug pomidorų... Pomidorai – saldūs, kvapnūs, tvirti. Deja, iš jų gaminami tik padažai. Net seilė varva prisiminus į visas puses raudonuojančias jų plantacijas.

Toliau – balti kaimeliai, baltos sienos, tuščios gatvės, spengianti tyla. Namų langinės užvertos, tik saulė ištikimai seka mano žingsnius, nė nekeindama užsitraukti nors menkučio debesėlio. Tą dieną, svilinant trisdešimties laipsnių karščiui, supratau, kodėl Rytų išminčiai savo istorijas pasakodavo sėdėdami po alyvmedžiais, o svarbiausi įvykiai klostėsi alyvmedžių šešėlyje.

Sako, stebuklų nebūna...

Kai jau maniau, kad tuoj krisiu nuo saulės smūgio, prie upelio pamačiau vienišą restoranėlį, o jame vienišas vyrukas gurkšnojo alų iš butelio. Nusipirkusi ledų pasiskundžiau, kad piligrimams tenka tokiam karštyje kulniuoti po 40 km per dieną, nes nėra vietų pernaktvoti. Žmogelis nustebęs kilstelėjo antakius: „Mano sesuo netoliese turi kaimo turizmo sodybą su žirgynu, piligrimams nuomoja kambarius už pusę kainos. Kai už trijų kilometrų prie kelio pamatysi patį gražiausią namą, belskis į vartus.“

Tikrai, po valandėlės priėjau didelį baltą kolonijinio stiliaus namą su mėlynais apvadais. Atsivėrus vartams, erdviame sode po bugenvilijų krūmu aptikau besiilsinčią neseniai matytą estę Ritą ir dar vieną piligrimą vokiečių Volfgangą. „Prieglauda“ šio dvaro tikrai nepavadinsi – už 15 eurų kiekvienam teko atskiri apartamentai, apstatyti kolonijinių laikų baldais, su valgomaisiais, virtuvėmis, miegamaisiais. Iš balkono terasos visą naktį žiūrėjau į mėnulio šviesoje besiganančius žirgus ir raudonais žiedais svyrančius sodo krūmus. Dvaro bibliotekoje tarp knygų užmačiau albumą „Lietuviški žirgai“, o baro gėrimų kolekcijoje – „Vorutos“ vyno, „Trejų devynerių“ ir „Slyvų“ trauktinės.

Kelio dovanos

Kuo toliau, tuo figos didesnės. Linksta laukinių figmedžių šakos, neišlaikydamos vaisių, jų prikritę ant žemės. Rink tiek, kiek širdis geidžia! Žmonės iš savo sodų neša delnuose figas, vynuoges, abrikosus, persikus... Kiekvieną dieną Kelias nustebina vis nauja dovana – apie jas papasakoti reiktų viso knygos skyriaus.

Kai dėl įdomumo ėmiau dovanas užsirašinėti, paaiškėjo, kad per dieną gaunu daugiau nei vieną. Portugalų dosnumui ribų nėra: neskaitant pakelės ūkininkų atnešamų gėrybių ir maisto produktų iš keliaujančių parduotuvėlių, mano kup-

rinė pasipildė virėjos dovanotu raktų pakabuku, rūpestingo barmeno įteiktu peiliu apsiginti (tikusiu ir sūriui pjaustyti), rašikliu, kriauklėmis, suvenyriniu Eifelio bokštu, gatvės dailininko nutapytu paveikslu... Susikaupus tiek papildomo savorio, teko dovanas paštu siųsti namo.

Daugiau svajodama, nei į kelią žiūrėdama, ne kartą pasiklydau. Tada supratau, kad sutiktieji ne tik dosnūs, bet ir paslaugūs – greit grąžina piligrimus į kelią, net ir vieną kitą kilometrą kartu pasivaikšto, kad parodytų pražiopsotas rodykles. Visa bėda, kad žmonių mažai, tad pasiklydus dažniausiai nėra ko paklausti krypties.

Santaremo nuotyčiai

Netoli Santaremo stabtelėjusio automobilio vairuotojas pro langą įteikė butelį vandens ir planą, kaip pasiekti artimiausius piligrimų namus. Ir vėl dovanos, pačiu laiku! Tuomet dar nežinojau, kad romėnų palikimu ir nuo tvirtovės kalno atsiveriančiais vaizdais į Težo upę garsus Santaremas bus tikras kelio atradimas.

Plačiu spinduliu aplink Santaremą suvalgo ma neįtikėtina daug sraigų. Apžiūrėjusi visas grožybes, nusprendžiau paragauti šio tradicinio patiekalo. Taverijoje už 40 Eur gavau ne šiaip sau porą sraigų, o dubenį su maždaug 300 virtų sraigėlių. Dirbau visą valandą, kol dantų krapštuku ištraukiojau jas po vieną iš kiautukų. Ne-

pasakyčiau, kad labai skanu. Po dviejų valandų visos sraigės jau keliavo atgal.

Piligrimų skaičiuotojas

Už Santaremo laukuose išvydau medį, o priėjusi arčiau – ir žmogelį po medžiu. Franciskas labai norėjo fotografuotis. Toks jo darbas – dienų dienas sėdėti po medžiu ir fotografuotis su pro šalį einančiais piligrimais. Nusifotografavęs Franciskas iškamantinėjo, iš kokios šalies žmogus atvykęs, kur keliauja ir kodėl. Tada į didelę knygą surašo piligrimų vardus, susirenka autografus ir palinkėjimus. Atsisveikindamas Franciskas piligrimams įteikia popieriaus juostelę su savo adresu, maloniai paprašydamas atsiųsti nuotrauką. Šias nuotraukas jis vėliau sukabina į skelbimų lentą po medžiu, kad matytų kiti praeinantieji. Kai viskas atlikta, Franciskas piligrimus paleidžia ir dar ilgai ilgai mojuoja pavymui.

Fatimos siurprizai

Fatima, Fatima! Šito tai nesitikėjau. Maniau, prieisiu vienišą koplyčią miškuose, prie romantiško šaltinėlio, paukščių čiulbesy. Vis stabtelėdavau pasitikslinti, ar netyčia nepraečiau pro šalį. Staiga iš miško patekau į autobusų ir automobilių sausakimšą aikštelę. Pakraščiuose minios žmonių. Jie klega, groja, šoka, dainuoja, išskylauja išsiskleidę gėrybėmis nukrautas staltieses ant žolės,

ant laiptų... Maniau, kad ne ten pataikiau, bet tą akimirką išvydau mėlynąsias rodykles.

Rodyklės atvedė į erdvią aikštę, kurios viduryje – didelė balta Fatimos koplyčia. Ją supančiose gatvelėse tėra keturių paskirčių pastatai – viešbučiai, piligrimų namai, restoranai ir religinių reikmenų parduotuvės. Prie koplyčios prisirinkę tūkstančiai maldininkų, daugiausia ratuotų, atvykstančių autobusais organizuotomis grupėmis,

COMPEED
kojų pūslių pleistrai –
akimirksniu sumažina
nutrintų vietų
skausmą.

Kai batai nutrina pirmuosius odos sluoksnius ir susidaro pūslė, COMPEED veikia kaip antroji oda, kuri:

- Apsaugo nutrintą vietą ir akimirksniu nuramina skausmą.
- Nepraleidžia vandens nešvarumų bei mikrobus ir apsaugo nuo infekcijos.
- Tvirtai laikosi vietoje keletą dienų, leisdamas odai greitai užgyti.

Jie yra maži, vidutiniai ir kojų pirštams.

COMPEED – patikimas palydovas kelionės metu!

nešinių vėliavomis ir plakatais. Pėsčiomis atkeliaujančių piligrimų vos vienas kitas. Piligrimų namai dideli, daugiaviečiai. Viskas čia kur kas brangiau nei aplinkiniuose kaimeliuose.

Už Fatimos mėlynosios rodyklės rodo priešingą kryptį nei geltonosios, nes skirtos piligrimams, keliaujantiems į Fatimą iš Santjago de Kompostelos. Alyvmedžių giraitėje už Fatimos bematant pasiklydau: suku kairėn – medžiai, suku dešinėn – dar daugiau medžių. Nei rodyklių, nei žmonių, nei kaimelių, nei kelių. Užlipau ant aukščiausios kalvos pasižvalgyti, o ten – staliukas. Nusprendžiau, kad kaip tik man pailsėti paruoštas, tad laikas papietauti. Kol sukramsnojau bandelę, spoksodama į tulumoje vingiuojantį keliuką, šalikėlėje ižiūrėjau gelsvą tašką. Po pietų nudrožiau per laukus to taško link. Tai buvo rodyklė!

Gyvenimą reikia švęsti

Portugalai mėgsta švęsti. Į kalendorių retai akį užmetantiems piligrimams apie savaitgalius praneša iš kur nors sklindanti muzika. Kad ir kokiame kaimelyje būčiau, savaitgalio taisyklė – fiesta. Už alyvmedžių giraitės pasukusi linksmų dainelių (ir rodyklių) kryptimi, netrukus atsidūriau Zambužalyje (Zambujal). Zambužalio fiesta ne bet kokia, o sardinių balius! Tiksliau, sardinių diena 8 dienas trunkančios kaimo fiestos repertuare. Kas dieną čia vis kita kulinarinė tema. Tokioms šventėms visus valgius savivaldybės teikia nemokamai, gyventojai susimoka tik už gėrimus.

Patekus į linksmajį kaimelį, išeiti nebesino-

rėjo. Juolab kad zambužaliečiai ketino įrodyti, kokios skanios portugališkos sardinės. Saule leidžiantis aikštėje išdygusias keturias kepsnines bemat apsupo sardinių prisirinkę alkaniausieji ir kaimelis pakvipo viliojančiu keptų žuvų aromatu. Į skrandį nukeliavusių keturių stambių žuvų nebuvo per daug – tikrai portugališkoms sardinėms nėra lygių.

Konimbriga ir Koimbra

Po sardinių baliaus išaušo istorijos diena: ankstyvą popietę atklydau į didžiulio romėnų miesto Konimbrigos (*Conimbriga*) griuvėsius. Prireikė kelių valandų apžiūrėti romėnų teatrą, termas, kolonas, atkastus kelius, iš griuvėsių prikeltus įtakingų romėnų namus su fontanais ir sodais, pastatų grindis puošiančias spalvotas mozaikas. Portugalai Konimbriga labai didžiuojasi, nes tai didžiausias šioje šalyje buvęs romėnų miestas.

Vakarėjant pro apgriuvusį romėnų akveduką įžengiau į kitą garsų miestą – viduramžiais buvusią Portugalijos karalystės sostinę Koimbrą (*Coimbra*). Trečiajame pagal dydį Portugalijos mieste tiek dėmesio vertų grožybių, kad nusprendžiau paviešėti dvi dienas. Apsistojusi istoriniame Santa Klaros vienuolyne (*Mosteiro Santa Clara*) įkurtoje piligrimų prieglaudoje, išbėgau į parduotuvę nusipirkti duonos, bet jos taip ir nepasiekiau... Audra, žaibai, lietus, vaivorykštė – ir vietoj vienuolyno likimas atvedė į svetingus namus, kurių šeiminingė paruošė tradicinį patie-

kalą – *cocido portugues*. Ačiū Jai. Ačiū Gyveni-
mui už kasdienę duoną, o kiekvienam sutiktajam
– už susitikimą.

Piligrimų globėjai – gaisrininkai

Tarp Lisabonos ir Porto piligrimų namų ne-
daug, tarp jų maždaug 15–30 km atstumai, o
nakvynė kainuoja apytiksliai 10 Eur. Ten, kur
piligrimų namų nėra, piligrimais rūpinasi gaisri-
ninkai už aukas arba už 5 Eur mokestį. Gaisri-
ninkai leidžia piligrimams nusiprausti, parūpina
čiužinį ir vandens. Ko daugiau reikia? Kol pa-
siečiau Portą, maždaug pusę nakvynių praleidau
gaisrininkų stotyse. Už Porto atsirado daugiau
piligrimų ir daugiau piligrimų namų.

Lietus Porte nebaisus

Pakeliui į Portą užklupo dosnūs lietūs. Be
properšos, be poilsio, vanduo kelias dienas čurk-

šlėmis liejosi iš dangaus. Nepaisant lietaus, Porto
panorama nuo dviaukščio tilto, kuriuo piligrimai
įeina į miestą, buvo tokia įspūdinga, kad atvipo
žandikaulis. Vienoje upės pusėje – į kalvą kylan-
tis dailus senamiestis, kitoje – portveino rūšiai,
kuriuose galima apžiūrėti amato ekspozicijas, de-
gustuoti ar nusipirkti portveino ir vakarais pasi-
klaudyti fado – melodingos portugalų dainos apie
nelaimingą meilę.

Duero (*Douro*) upe kursuoja laiveliai, kuriais
turistai už 10 Eur gali pasiplaukioti po 6 tiltais,
iš tolo apžiūrėdami istorines miesto įžymybes.
Kadangi viename gražiausių mano kada nors
matytų miestų nutariau praleisti dvi dienas, sė-
dau ir į laivą. Išlipdama dovanai gavau 3 bilietus
į 3 portveino rūšius. Nejau praleisti progą? Prieš
iškeliaudama iš Porto išnaudojau paskutinę pro-
gą – smukau į rūselį pasiklaudyti dviejų merginų
atliekamo fado.

Quo Vadis LT
KELIONIŲ-RENGINIŲ ORGANIZATORIUS

Kelionių organizatorius „Quo vadis LT“,
Tel: 8 5 2314189; mob: 8 656 60504;
El. paštas: info@quovadis.lt;
www.quovadis.lt

Eidamas tuo Keliu, gausi tai, kas turi būti tau
duota, atrasi tiek, kiek pats norėsi matyti...
CAMINO DE SANTIAGO

Piligriminė kelionė Šv. Jokūbo keliu grupei autobusu
ir pėsti per Čenstochovą, Taizę, Lurdą iki Santjago
de Kompostelos ir Finisteros
Kelionės data: Birželio 20 – liepos 3 d., 2015 m.

Džefas, Leslė ir svajonių medis

Paskutinė diena Portugalijoje kvepėjo blynų puota ir nuotykiais. Prie *Quinta Estrada Romana* prieglaudos vartų kaktomuša susidūriau su priešinga kryptimi (iš Santjago į Lisaboną) keliaujančiu prancūzu Antuanu, nešinu keptuve. Pasigyrė kasdien piligrimams gardžiausius blynus kepantis. Kaipgi neparagausi? Juk gyvenimas – čia ir dabar, nors tik 9 km tądien buvau spėjusi nukulniuoti. Apsisprendžiau ne vien dėl blynų – dar labiau knietėjo prieglaudos vynuogynė su šeiminku Džefu pakarpyti vynuogių.

Kol saulė nusileido, su Džefu ir pilgrimu Fabri iš Italijos nuskynėme visą vynuogyną. Atėjus vakarienių metui, Džefo žmona Leslė sukvietė visus septynis tą dieną atklydusius pilgrimus prie stalo. Derliaus nuėmimo proga Džefas atkimšo paties spausto ankstesnių metų vyno, kurį gurkšnodami iki išnaktų klausėmės neišsenkančių kanadiečio istorijų apie keliones ir netikėtus gyvenimo posūkius.

Viena jų – kaip Kanados vyriausybės žurnalistas tapo vyndariu Portugalijos kaime. Prieš penkerius metus keliaudami Portugalieškuoju keliu į Santjagą, Džefas ir Leslė stabtelėjo pailsėti prie apleisto namo griuvėsių. Bežiūrėdami į juos taip šia vieta susižavėjo, kad nusprendė namą nusipirkti ir jame įkurti piligrimų prieglaudą. Jau po dvejų metų remontas buvo baigtas, o Leslė su Džefu, atsisveikinę su giminėmis Kanadoje,

persikėlė čia visam laikui. Jų namuose piligrimais laukiami ir žiemą, ir vasarą.

Kitą dieną vos išaušus prasidėję pusryčiai tęsėsi iki dvyliktos. Net ir gegutei sukukavus niekas neketino kilti nuo stalo, lyg būtume užstrigę šiuose namuose. Atėjus laikui atsisveikinti, susibūrimas persikėlė prie *Quinta Estrada Romana* kieme augančio stebuklingo „norų išsipildymo apelsin-medžio“. Prie jo piligrimai sugalvoja norą ir nusiskina lapelį atminimui. Tų norų niekam nevalia išduoti. Sako, visų piligrimų norai išsipildo.

Sudie, Portugalija

Iš Leslės ir Džefo namų buvo sunku išeiti dar ir todėl, kad žinojau, jog tą dieną teks palikti Portugaliją. Ją nuo Ispanijos skiria Minjo upė, kurios abiejose pusėse – du gražūs miestai: Portugalijai priklausanti Valensa (*Valença*) ir Galisijai priklausantis Tuijs (*Tui*). Perėjusi tiltu į kitą pusę darsyk atsigręžiau atsisveikinti su Portugalija.

Galisija sutiko nuotaikingai – Porinjo (*Porriño*) mieste vėl patekau į fiestą. O kokia gi fiesta Galisijoje be aštuonkojo pulpo? Be įdarytų pyragėlių empanadas? Be albariño ir ribeiro vyno? Be dūdmaišių melodijų ir be linksmybių? Fiesta būtų ne fiesta, jei kas nors nepakviestų į svečius. Linksma Porinjo gyventoja įtikino, kad būtinai turiu įvertinti jos pagaminto pailgo *torto el brazo del gitano* (čigono rankos). Tortas buvo tikras gardumynas! Pagyriau ir gavau dar gabalą kelionei.

Galisų istorijos

Pakeliui sušveitusi antrąją „čigono rankos“ gabalą, vakarop patekau kito gero žmogaus globon. Mažo Arkadės (*Arcade*) kaimo viešbutėlio šeimininkas, pas kurį pasibeldžiau jau sutemus, parodė paskutinį, bet neprastą kambarį su balkonėliu ir vaizdu į įlanką. Mano geradėjas Chosė visą gyvenimą dirbo mokytoju, tad išėjęs į pensiją mėgo piligrimams pasakoti istorijas. Jų beklausydama čia užstrigau dar dvi dienas. Ne veltui, nes per tą laiką gavau istorijos pamokų už visą pastarąjį dešimtmetį.

Netoli Kaldas de Reiso (*Caldas de Reis*) įsikūrusios galisų tavernos šeimininkė Ana irgi pripasakojo istorijų. Tik jos istorijos buvo kitokios – apie raganas ir užkeikimus. Kaipgi Galisija be magijos? Ana net parodė surašytą užkalbėjimą, kurį reikia kartoti verdant tradicinį galisų gėrimą keimadą, apsaugantį nuo piktųjų dvasių. Šio gėrimo galima paragauti tradiciniuose galisų baruose.

Pabaiga ar pradžia?

Netoli Santjago radau Jokūbo kriauklę su užrašu: „Vėžlys geriau žino kelią negu kiškis.“ Tiktai tiesa. Turbūt tai dar viena Kelio dovana? Įsimečiau kriauklę į kuprinę – bus simbolis kitam Jokūbo keliui. Jei Kelias nori, kad į jį sugrįžčiau, vadinasi, ne paskutinis kartas.

Padrono mieste užsukau į bažnyčią, kurio-

je saugomas šv. Jokūbo sarkofagas. Pagal legendą, jame šv. Jokūbo palaikai buvo atplukdyti iš Jeruzalės. Sarkofagas tuščias – dabar šv. Jokūbas ilsisi Santjago de Kompostelos katedroje po Didžiojo altoriumi. Sidabrinę palaikų dėžutę galima išvysti nusileidus į kriptą. Virš kriptos sėdi brangakmeniais išpuošta šv. Jokūbo statula, nuo altoriaus žvelgdama į piligrimų sausakimšą bažnyčios erdvę. Pakilę laipteliais, piligrimai ją trumpam apsikabina, padėkodami už kelionę, už svajonių išsipildymą.

Santjage susitinka piligrimai, atkeliavę visais Šv. Jokūbo keliais – Prancūziškuoju, Šiauriniu, Sidabrinu, Portugališkuoju, Primityviuoju, Anglų ir begale kitų, išvagojusių visą Iberijos pusiasalį. Šv. Jokūbo katedroje per vidurdienio mišias dažnai nėra vietos atsistėti net ant žemės. Vidurdienio mišioms baigiantis, kunigas įkuria ir paleidžia didžiąją smilkyklę (*botafumeiro*), kurią į viršų pakelia ir įsiūbuoja aštuoni vyrai (*tiraboleiros*). Didžioji smilkyklė sveria 100 kg, todėl reikia aštuonių vyrų jai „vairuoti“.

Santjagas

Santjage užsibuvau penkias dienas. Katedroje gavau dar vieną kompostelą, nusimečiau kuprinę, nusiaviau kelioninius batus. Teliko pailsėti, pasvajoti, pamąstyti. Nors visa kelionė – poilsis, svajonės, mintys, Santjage užplūsta ypatingas jausmas. Staiga sustojus pasiveja ir užgriūva visų dienų jausmai ir potyriai.

Galėčiau valandų valandas klaidžioti Santjago gatvelėmis, sėdėti aikštėse, tylėdama spoksoti į bažnyčias ir piligrimus. Čia laikas neprailgsta ir gatvės nepabosta. Smagu sukinėtis turgeliuose, klausytis miesto klegesio, išsitiesti ant vejų parke, kramsnoti aštuonkojo ritinėlius, tortilijas, empanadas, Jokūbo pyragus, gurkšnoti vyną ir svajoti. O lietui pasipylus – permirkti kiaurai. Gera pasitikti ateinančius pažįstamus veidus, kol bendrakeiviai dar neišskubėjo į savus kraštus. Galop nelieta nė vieno pažįstamo, tik aš vis dar čia...

Tomis akimirkomis suvokių, kad laikas, žmonės, Kelias – visa liko už nugaros. Žvelgiant atgal, kelionė atrodo lyg miražas. Kad nesapnuoju, liudija tik purvini batai po lova ir kuprinė kampe. Stebiu, kaip laikas pašėlusiai lekia pirmyn, jau nusinešęs visų bendrakeivių pėdsakus. Tik aš dar čia, trumpam stabtelėjusi laike, kad dar pasėdėčiau ant katedros laiptų, kad per mišias darsyk įkvėpčiau smilkalų, kad dar vieną rytą išgerčiau turguje kavos. Ir dar truputį pasvajotiau...